

НАРАНБУЛАГ СУМЫН ТАНИЛЦУУЛГА

Гүнбүрд

Ерөнхий мэдээлэл

Монгол улсын нутаг дэвсгэр, засаг захиргааны нэгж

Монгол улс 1564,1 мянган .км квадрат нутаг дэвсгэртэй. Монгол Улсын хилийн нийт урт 8252 км.Нутгийн баруун цэгээс зүүн цэг хүртэл 2392 км,хойд цэгээс өмнө цэг хүртэл 1259 км .

Улсын хэмжээгэр 2017 онд 1 км квадрат нутагт 2.0 хүн ,Улаанбаатар хотод 311.3 хүн ногдож байна.Манай улс нутаг дэвсгэрийн хэмжээгээрээ дэлхийд 19 дүгээр байрт ордог.Монгол орон дөрвөн улирал ,эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай.

Монгол улсын нутаг дэвсгэр нь далайн түвшнээс дээш дунджаар 1580 м өргөгдсөн .Монгол улс засаг захиргааны хувьд 21 аймаг/нийслэлд:аймаг 330 сумдад:сум 1615 багт,нийслэл 9 дүүрэгт :дүүрэг 152 хороодод хуваагдана.

Хамгийн өндөр цэг Монгол Алтайн нурууны Хүйтэн оргил 4374 м

Хамгийн намхан цэг Хөх нуурын хотгор 532 м

Хамгийн гүн нуур Хөвсгөл 267 м

Хамгийн том нуур Увс 3556.1 км квадрат

Хамгийн урт гол Хэрлэн 1163 км

1.

1.1 МОНГОЛ УЛСЫН НУТАГ ДЭВСГЭР ,бүс, аймаг, нийслэлээр мянган.км квадрат

Аймаг /Нийслэл	Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ	Аймаг /Нийслэл	Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ
Баруун бүс	1559.4	Төвийн бүс	473.6
Баян-Өлгий	45.7	Говьсүмбэр	5.5
Говь-Алтай	141.4	Дархан-уул	3.3
Завхан	82.5	Дорноговь	109.5
Увс	69.6	Дундговь	74.7
ховд	76.1	Өмнөговь	165.4
Хангайн бүс	384.3	Сэлэнгэ	44.5
Архангай	55.3	Төв	74.0
Баянхонгор	116.0	Зүүн бүс	286.2
Булган	49.5	Дорнод	123.6
Орхон	0.8	Сүхбаатар	82.3
Өвөрхангай	62.9	Хэнтий	80.3
Хөвсгөл	100.6	Улаанбаатар	4.7

1.2 МОНГОЛ УЛСЫН СУМ, ДҮҮРГИЙН ТОО, бүс, аймаг, нийслэлээр

Аймаг,нийслэл	1990	2010	2015	2016	2017
Аймгийн дүн	319	329	330	330	330

Баруун бүс	91	91	91	91	91
Баян-Өлгий	13	13	13	13	13
Говь-Алтай	18	18	18	18	18
Завхан	24	24	24	24	24
Увс	19	19	19	19	19
ховд	17	17	17	17	17
Хангайн бүс	96	99	99	99	99
Архангай	18	19	19	19	19
Баянхонгор	20	20	20	20	20
Булган	16	16	16	16	16

Орхон	-	2	2	2	2
Өвөрхангай	19	19	19	19	19
Хөвсгөл	23	23	23	23	23
Төвийн бүс	88	95	95	95	95
Говьсүмбэр	-	3	3	3	3
Дархан-уул	-	4	4	4	4
Дорноговь	14	14	14	14	14
Дундговь	15	15	15	15	15
Өмнөговь	15	15	15	15	15
Сэлэнгэ	17	17	17	17	17
Төв	27	27	27	27	27
Зүүн бүс	44	44	45	45	45
Дорнод	14	14	14	14	14
Сүхбаатар	13	13	13	13	13
Хэнтий	17	17	18	18	18
УБ хот	7	9	9	9	9

1.3 ТОМООХОН УУЛС

Газарзүйн муж ба нэр	Өндөр /м/
Хүйтэн	4374
Мөнххайрхан	4204
Цамбагарав	4195
Сутай	4090
Хархираа	4037
Түргэн	3965
Их Богд	3957
Аж Богд	3802
Гурвансайхан	2825
Асралт хайрхан	2800
Богд хан	2256
Отгонтэнгэр	4021
Мөнхсарьдаг	3491

Эх сурвалж: Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хороо

1.4 ТОМООХОН ГОЛ

Нэр	Урт /км/
Хэрлэн	1163
Орхон	1049
Сэлэнгэ	1095
Туул	872
Тэс	806
Завхан	776
Ховд	596
Онон	517
Эг	510
Чулуут	479
Идэр	480
Дэлгэрмөрөн	440
Онги	401
Хануй	400
Ерөө	388
Хараа	353

1.5 ТОМООХОН НУУР

Нэр	Талбай /км квадрат/
Увс	3556
Хөвсгөл	2774
Хяргас	1357
Хар-Ус	1011
Буйр	613
Хар	560

Эх сурвалж: Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хороо

2.ХҮН АМ

Монгол Улсын нийт хүн ам 2017 онд 3.2 сая болж, 1990 онтой харьцуулахад 1.0 саяар /47.6%/ өслөө.Улсын хэмжээнд 75.3 мянган хүүхэд төрснөөс 73,7 мянга нь монгол улсад ,1.6 мянга нь /2%/ гадаадад төрсөн байна.

Нийт өрх 885639

Хүн ам Бүгд-3177899

эрэгтэй-1562370

эмэгтэй-1615529

Төрсөн эх 75321

Гэрлэлт 20470

Үрчлэлт 1739

Гэр бүл цуцлалт 3945

Өрх толгойлсон эх 76893

Дундаж наслалт 69.89

2.1 МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ,хүйс, Мянган.хүн

үзүүлэлт	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Бүгд	2153.4	2243.0	2403.1	2551.1	2761.0	3057.8	3119.9	3177.9
эрэгтэй	1073.6	1114.4	1190.2	1265.6	1342.1	1503.6	1534.0	1562.4
эмэгтэй	1079.8	1128.6	1212.9	1285.5	1418.9	1554.2	1585.9	1615.5

2.2 МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ ,бүс,аймаг,нийслэлээр

Мянган.хүн

Аймаг	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Бүгд	2153.4	2243.0	2403.1	2551.1	2761.0	3057.8	3119.9	3177.9
Баруун бүс	426.1	423.0	413.6	383.9	357.1	390.6	393.1	400.8
Баян-Өлгий	99.0	79.8	91.6	92.8	88.2	100.2	100.2	102.6
Говь-Алтай	64.7	66.6	63.1	57.8	53.5	56.2	56.6	57.5
Завхан	92.2	95.9	86.2	73.8	65.4	69.9	70.5	71.6
Увс	88.8	95.9	86.3	77.9	73.2	80.8	81.3	82.7
ховд	81.4	84.8	86.4	81.6	76.8	83.5	84.5	86.4
Хангайн бүс	491.1	531.2	550.2	526.9	521.7	577.3	582.8	593.7
Архангай	89.0	96.1	96.9	90.0	84.6	92.1	93.1	95.1
Баянхонгор	78.1	83.8	84.5	78.7	76.2	83.9	84.8	86.6
Булган	55.2	60.1	61.8	55.0	53.7	60.0	60.6	61.3
Орхон	59.7	65.2	76.5	81.8	90.9	100.7	101.8	104.0
Өвөрхангай	101.6	109.2	111.6	105.0	101.4	112.4	113.1	115.1

Хөвсгөл	107.5	116.8	118.9	116.4	114.9	128.2	129.4	131.6
Төвийн бүс	437.4	437.7	444.4	431.5	450.7	485.5	492.5	504.3
Говьсүмбэр	-	13.0	12.3	12.0	13.3	16.5	16.9	17.4
Дархан-уул	86.9	82.2	85.0	89.4	94.9	100.9	101.9	104.1
Дорноговь	59.7	46.3	51.0	52.9	58.9	65.3	66.4	68.1
Дундговь	51.0	53.0	50.6	45.5	38.7	44.4	44.8	45.8
Өмнөговь	43.9	45.6	47.9	51.9	61.6	61.7	63.3	65.3
Сэлэнгэ	92.5	94.5	100.1	95.1	97.9	106.3	107.5	109.6
Төв	103.4	103.1	97.5	84.7	85.4	90.4	91.7	94.0
Зүүн бүс	212.6	209.1	200.2	192.8	186.9	208.1	211.1	216.2
Дорнод	83.0	79.2	73.8	71.2	69.6	76.5	77.6	79.4
Сүхбаатар	53.2	56.9	55.5	54.0	51.4	59.0	59.8	61.1
Хэнтий	76.4	73.0	70.9	67.6	65.9	72.6	73.7	75.7
УБ хот	586.2	642.0	794.7	1016.0	1244.4	1396.3	1440.4	1463.0

2.3 ХАГАС БА БҮТЭН ӨНЧИН ХҮҮХЭД,ӨРХ ТОЛГОЙЛСОН ЭХ бүс,аймаг,нийслэлээр

Аймаг,нийслэл	Бүтэн өнчин		Хагас өнчин		18 доош насны хүүхэдтэй ӨТЭ	
	2015	2017	2015	2017	2000	2017
Бүгд	3856	3383	34060	33319	40060	38148
Баруун бүс	637	590	6635	6877	5472	4727
Баян-Өлгий	281	283	1842	1937	1039	1076
Говь-Алтай	57	51	1030	969	1274	799

Завхан	97	81	912	940	1300	831
Увс	99	77	1382	1591	867	872
ховд	103	98	1469	1440	992	1149
Хангайн бүс	748	652	8627	8035	10033	10760
Архангай	127	116	1756	1756	1478	1055
Баянхонгор	123	91	1575	1185	1910	2338
Булган	38	34	676	626	632	645
Орхон	143	125	978	1009	1531	1620
Өвөрхангай	129	105	1693	1668	1720	1803
Хөвсгөл	188	181	1949	1791	2762	3299
Төвийн бүс	538	453	5274	5009	8503	7573
Говьсүмбэр	22	21	182	184	429	295
Дархан-уул	112	81	721	671	1188	1427
Дорноговь	54	54	673	748	1116	1202
Дундговь	32	32	438	390	1014	1021
Өмнөговь	51	32	563	539	1306	963
Сэлэнгэ	154	143	1671	1456	1885	1536
Төв	113	90	1026	1021	1565	1129
Зүүн бүс	244	198	2174	2142	3739	3794
Дорнод	104	87	880	860	1606	1682
Сүхбаатар	43	32	654	575	695	883
Хэнтий	97	79	640	707	1438	1229
УБ хот	1689	1490	11350	11256	12313	11294

Эх сурвалж: Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хороо

2.4 ТӨРӨЛТ,НАС БАРАЛТ,ГЭРЛЭЛТ,ГЭР БҮЛ ЦУЦЛАЛТ

Улсын дүн

ОН	ТӨРӨЛТ	НАС БАРАЛТ		ГЭРЛЭЛТ	ГЭР БҮЛ ЦУЦЛАЛТ
		Бүгд	Нялхас		
1990	73209	17559	4713	17968	1127
1995	54293	16794	2411	15106	901
2000	48721	15472	1596	12601	815
2005	45326	16480	938	14993	1622
2010	63270	18293	1275	9349	3054
2015	82130	17620	1234	17586	3873
2016	79920	17763	1315	16778	4003
2017	75321	17357	1009	20470	3945

Наранбулаг сумын 2017 оны ерөнхий мэдээлэл

Жилийн эцэст сумын нийт хүн ам 4266 хүн тоологдсон .үүнээс эрэгтэй-2136, эмэгтэй-2130 байна.

Нийт өрх 1043, Гүнбүрд 305, Алдар 222, Хужирт -252, Улаан-Үзүүр-264

Энэ онд шинэ төрсөн хүүхэд -104 эр -50, эм-54

Нас баралт -27

Гэрлэлт-23 гэр бүл цуцлалт-0

Өрхийн тэргүүлэгч солигдсон 9 өрх

Сумын хэмжээнд 240149 толгой мал тоологдсон.

Тэмээ-2854, Адуу-6080, Үхэр-7090, Хонь-124564, ямаа-99561 толгой

Малын тоо толгойгоор аймагт 2 байрт орсон.

Мянгаас дээш малтай 30 өрх

Багаар задалвал:Алдар -17, Хужирт-6, Улаанүзүүр-7 өрх байна.

Бүтэн өнчин 5 хүүхэд байгаа ба 10-14 настай 4, 15 настай 1 хүүхэд сурч хүмүүжиж амьдардаг. Хүйсний хувьд эрэгтэй 4, эмэгтэй 1 байна.

Хагас өнчин 80 хүүхдийн 36 нь эмэгтэй хүүхэд байна.

Ихэр хүүхэдтэй 17 өрх байна.

18 хүртэлх насны 4 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй 173 өрх байгаагийн 96 өрх 4 хүүхэдтэй , 31 өрх 5 хүүхэдтэй ,

11 өрх 6 хүүхэдтэй,

6 ба түүнээс дээш гишүүнтэй 259 өрх байна.

Ганц биеэрээ амьдарч байгаа ахмад настай өрхийн тоо 79 байна.

-60 ба түүнээс дээш настай эр-16 өрх

-55 ба түүнээс дээш настай эмэгтэй 63 өрх

Наранбулаг сумын төрөлтийн тоо хүйсээр

Засаг захиргааны нэгж	хүйс	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Наранбулаг	Эрэгтэй	53	56	56	56	59	56	70	50
	Эмэгтэй	76	66	67	52	64	51	63	58
	Бүгд	129	122	123	108	123	107	133	108

Наранбулаг сумын өрхийн тоо багаар 2012-2017 он

Баг	Байршил	2012	2013	2014	2015	2016	2017
бүгд	Хөдөө	1 049	1 047	1 026	999	1 031	1 043
1-р баг	Хөдөө	296	299	300	290	294	305
2-р баг	Хөдөө	251	236	214	206	220	222
3-р баг	Хөдөө	253	256	249	239	253	252
4-р баг	Хөдөө	249	256	263	264	264	264

Хүн амын тоо багаар,жилээр

Баг, хороо	Байршил	2012	2013	2014	2015	2016	2017
бүгд	Хөдөө	4 413	4 356	4 026	4 043	4 203	4 266
1-р баг	Хөдөө	1 248	1 227	1 112	1 118	1 138	1 146
2-р баг	Хөдөө	1 131	1 077	932	876	933	961
3-р баг	Хөдөө	1 016	1 012	952	963	1 031	1 053
4-р баг	Хөдөө	1 018	1 040	1 030	1 086	1 101	1 106

Увс аймгийн төрөлтийн тоо жилээр

Аймаг	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Увс	2 324	2 477	1 929	2 028	2 053	1 999	2 267	2 012	2 135	2 125

Төрөлтийн тоо,хүйсээр Наранбулаг сум

Засаг захиргааны нэгж	Хүйс	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Наранбулаг	Эрэгтэй	53	56	56	56	59	56	70	50
Наранбулаг	Эрэгтэй	53	56	56	56	59	56	70	50
	Эмэгтэй	76	66	67	52	64	51	63	58
	бүгд	129	122	123	108	123	107	133	108

Хүүхэд төрүүлсэн эхчүүдийн тоо/ боловсролын түвшнээр/

Засаг захиргааны нэгж	Боловсролын түвшин	2010	2011	2013	2014	2015	2016	2017
Наранбулаг	Бүгд	127	121	111	115	107	130	112
	Дээд	11	18	17	17	18	33	17
	ТМС/МСҮТ	9	4	2	1	2	10	13
	Бүрэн дунд	16	21	21	33	24	29	33
	Бүрэн бус дунд	45	40	32	33	29	21	17
	Бага	43	36	39	28	32	33	30
	Боловсролгүй	3	2		3	2	4	2

Хүүхэд төрүүлсэн эхчүүдийн тоо, / гэрлэлтийн байдал /

Статистик үзүүлэлт	Засаг захиргааны нэгж	2010	2011	2013	2014	2015	2016	2017
Гэр бүлтэй	Наранбулаг	121	111	107	108	98	123	102
Гэр бүлгүй	Наранбулаг	6	10	4	7	9	7	10
	нийт	127	121	111	115	107	130	112

Төрсөн хүүхдийн тоо, эхийн насны бүлгээр, сумаар

Засаг захиргааны нэгж	Насны бүлэг	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Наранбулаг	Бүгд	129	122	123	108	123	107	133	108
	15-19	2	2	2	4	6	2	4	2
	20-24	30	25	41	31	30	28	38	26
	25-29	41	41	34	39	42	35	39	43
	30-34	39	28	31	25	33	28	32	20
	35-39	13	22	14	9	9	9	16	15
	40-44	4	4	1	0	3	5	4	2
	45-49	0	0	0	0	0	0	0	0

Дундаж наслалт, улсын дүн, хүйсээр

Хүйс	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	67,2	68	68,1	68,3	68,7	69,11	69,57	69,89	69,57	69,89
Эрэгтэй	63,7	64,3	64,9	64,7	64,9	65,42	65,91	66,02	65,58	65,88
Эмэгтэй	71	71,8	72,3	73,8	74,3	75,01	75,49	75,84	75,1	75,44

Үрчлүүлсэн хүүхдийн тоо насны бүлгээр, улсын дүн

Насны бүлэг	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	2 406	2 167	2 487	2 093	1 701	1 845	1 740	2 190	1 603	1 739
3 нас хүртэл	939	921	915	1 102	984	990	946	1 065	850	863
04-06	710	505	596	443	269	338	360	469	371	434

07-09.	331	288	357	229	147	152	130	165	116	128
10 ба түүнээс дээш	426	453	619	319	301	365	304	491	266	314

Малын тоо жилээр бүгд мян.тол

сумын нэр	Мал	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Наран-булаг	Бүгд	146 869	168 449	193 641	210 075	215 143	240149
1-р баг	Бүгд	14 956,	16 635,	20 130,	20 620,	21 095,	24 581
2-р баг	Бүгд	43 918,	51 285,	56 550,	62 469,	68 190,	76 088,
3-р баг	Бүгд	49 823,	55 652,	64 194,	70 033,	75 399,	79 340,
4-р баг	Бүгд	38 172,	44 877,	52 767,	56 953,	50 459,	60 140

МАЛЫН ТОО 2008 -2017 он сум, багаар, жилээр мян.тол

	Малын төрөл	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Наран булаг	Бүгд	162,2	158,5	106,1	126,89	146 869	168 449	193 641	210 075	215 143	240149
1-р баг	Бүгд					14 956	16 635	20 130	20 620	21 095	24 581
2-р баг	Бүгд					43 918	51 285	56 550	62 469	68 190	76 088
3-р баг	Бүгд					49 823	55 652	64 194	70 033	75 399	79 340
4-р баг	Бүгд					38 172	44 877	52 767	56 953	50 459	60140

Наранбулаг сум багаар МАЛЫН ТОО, төрлөөр, 2008 -2017 МЯН.ТОЛ

Малын төрөл	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	162,2	158,5	106,1	126,89	146 869,	168 449,	193 641,	210 075,	215 143,	240 149,
Адуу	4,32	3,88	2,83	3	3 391	3 792	4 535	5 107	5 470	6 080
Үхэр	3,85	3,41	2,76	3,31	4 043	4 875	5 766	6 225	6 650	7 090
Тэмээ	2,12	1,95	1,82	1,87	2 027	2 144	2 414	2 490	2 698	2 854
Хонь	77,62	77,82	51,99	59,86	72 669	85 150	99 964	107 280	112 506	124 564
Ямаа	74,33	71,47	46,77	58,85	64 739	72 488	80 962	88 973	87 819	99 561

Бойжуулсан төл сумаар 2008-2017 он мян.тол

үзүүлэлт	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	39	47,76	19,65	43,94	45,88	55,42	65,1	74,94	63,61	86 144
Ботго	0,92	0,23	0,16	0,94	0,29	0,26	0,38	0,32	0,39	406
Унага	0,17	0,53	0,24	0,22	0,55	1,47	0,87	1	0,8	1 245
Тугал	0,33	0,89	0,76	0,45	1,18	1,47	1,82	1,98	1,89	2 206
Хурга	23,29	25,93	13,04	21,94	23,44	29,24	34,86	40,56	37,12	46 400
ишиг	14,29	20,18	5,45	20,39	20,43	23,79	27,17	31,07	23,42	35 887

Том малын зүй бус хорогдол /Наранбулаг сум/ мян.тол

Статистик үзүүлэлт	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	1,99	3,68	0,71	0,5	16,72	0,91
Адуу	0,03	0,04	0,03	0,02	0,17	0,01
Үхэр	0,06	0,07	0,05	0,03	0,28	0,03
тэмээ	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01
Хонь	0,94	1,47	0,21	0,18	7,28	0,52
Ямаа	0,95	2,08	0,41	0,26	8,98	0,35

Хээлтэгч малын тоо сумаар 2012-2017 он мян.тол

Статистик үзүүлэлт	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Бүгд	63,31	70,21	81,98	87 814	91,94	99 482
Тэмээ	0,67	0,7	0,77	822	0,88	979
Адуу	0,87	0,96	1,18	1 329	1,55	1 803
Үхэр	1,75	2,01	2,32	2 520	2,79	3 088
Хонь	31,94	36,56	43,48	46 354	48,61	53 455
Ямаа	28,09	29,98	34,23	36 789	38,11	40 157